

תקציר החלטת היועץ המשפטי לממשלה בפרשת אביגדור ליברמן

מבוא

1. בחודש מרץ 2001 החלה המשטרה בניהול חקירה גלויה נגד אביגדור ליברמן (להלן: ליברמן) ונגד מפלגת ישראל ביתנו, על פי החלטת היועץ המשפטי לממשלה דאז, בחשד לקבלת שוחד ולקבלת תרומות אסורות על-פי חוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973. אף שמרבית פעולות החקירה בארץ מוצו עד לתום שנת 2001, הצורך בהמתנה לתוצאות חיקורי דין שהתבצעו בחו"ל, הביא לכך שתיק החקירה וסיכום החקירה, הועברו מהמשטרה לפרקליטות רק במאי 2005. לאחר לימוד חומר החקירה העבירה המחלקה הכלכלית בפרקליטות לפרקליט המדינה דאז את חוות דעתה בנוגע לדרך הטיפול בתיק, בינואר 2006.
2. סמוך למועד זה, הועבר לרשויות האכיפה חומר חקירה חדש בעניינו של ליברמן, אשר העלה חשדות נוספים לביצוע עבירות של קבלת שוחד, מרמה והפרת אמונים, הלבנת הון ורישום כוזב במסמכי תאגיד. בעקבות הגעת חומר החקירה החדש, שהיה לו קשר חלקי לחקירה המקורית בתיק הראשון, הורה היועץ המשפטי לממשלה דאז, באפריל 2006, לפתוח בחקירה נגד ליברמן בגין החשדות הנוספים (להלן: "התיק החדש"). החקירה החלה בחודש מאי 2006. במסגרת החקירה בוצעו פעולות חקירה רבות בארץ ובחו"ל, נחקרו עשרות חשודים ועדים, הוצאו עשרות צווי חיפוש והמצאת מסמכים, בוצעו חיפושים שונים במהלכם נתפסו אלפי מסמכים, ועוד.
3. ביחס לכ-1200 מסמכים שמקורם במשרדו של עו"ד יואב מני, בא-כוחו של ליברמן, שנתפסו בחודש אפריל 2007, נטען בשעתו על-ידי ליברמן, עו"ד מני ואחרים, לקיומו של חיסיון עו"ד-לקוח. טענה זו נדחתה על-ידי בית משפט השלום בתל-אביב, אשר הורה בדצמבר 2007 על מסירת מרבית המסמכים לעיון החוקרים. ערר על החלטה זו, שהוגש לבית המשפט המחוזי על-ידי ליברמן ואחרים, נדחה, ורק באוגוסט 2008, לאחר שבית המשפט העליון דחה בקשה נוספת לערור על ההחלטה, הועברו המסמכים האמורים לידי המשטרה.
4. גם במסגרת חקירת התיק החדש, **מרכיב משמעותי של החקירה התבצע במסגרת פעולות חקירה רבות בחו"ל, שכללו כארבעה עשר חיקורי דין בתשע מדינות שונות**, כאשר לצורך ביצוען הייתה תלויה מערכת אכיפת החוק הישראלית בגורמים חיצוניים. מטבע הדברים, התקדמותם של חיקורי הדין, אשר ארכו זמן רב, לא הייתה נתונה לשליטתם של גורמי אכיפת החוק בישראל. עובדה זו תרמה רבות להתמשכות החקירה. עוד יצוין, שעד עצם היום הזה, לא התקבלו חומרי חקירה שהתבקשו בחיקורי דין מסוימים – מקפריסין, מבילרוס ומרוסיה, ועובדה זו פגעה כמובן בחקירה וגרמה להתמשכותה.
5. באוגוסט 2008 החליט היועץ המשפטי לממשלה דאז, לגנוז את תיק החקירה הראשון נגד ליברמן ככל שהוא מתייחס לחשדות לעבירות על חוק מימון מפלגות, אשר נחקרו במסגרת התיק הנ"ל, וזאת בשל היעדר ראיות מספיקות לאישום. כמו כן הוחלט על גניזת התיק

הראשון, מחוסר ראיות מספיקות, ככל שהוא מתייחס לחשדות בעבירות של מרמה והפרת אמונים ורישום כוזב במסמכי תאגיד בנוגע למפלגת "ישראל ביתנו", וכן בחשד לקבלת שוחד מדוד אפל.

6. עם זאת, הודגש בהחלטה מאוגוסט 2008, כי חקירת החשדות נגד ליברמן בנושאים אחרים, תמשך במסגרת התיק החדש. כפי שהובהר אז, החקירה התמקדה מאותה עת ואילך רק בחשדות הנוגעים לחומרים החדשים שהגיעו לידי התביעה בשנת 2006, ובחומר מהתיק הקודם רק ככל שיש לו זיקה לחשדות החדשים.

עניינה של החלטה זו הוא איפוא בחקירה החדשה שנפתחה כאמור בשנת 2006.

7. באוגוסט 2009, העבירה המשטרה למחלקה הכלכלית בפרקליטות המדינה את תיק החקירה בפרשה. חוות דעת ראשונית מטעם המחלקה הכלכלית הועברה ליועץ המשפטי לממשלה הקודם בחודש נובמבר 2009. במקביל להמשך בחינת חומרי החקירה והמשך הכנת חוות דעת משפטיות על ידי המחלקה, נערכו מספר השלמות חקירה על ידי המשטרה.

8. ביולי 2010 הועברה אלי חוות הדעת המסכמת של המחלקה הכלכלית בפרשה זו. בהמשך לכך קיימתי סדרה של דיונים – בהשתתפות פרקליט המדינה, ובכירים נוספים – אשר נמשכו מספר חודשים, עקב ריבוי חומר החקירה ומורכבות השאלות שעלו לדיון.

9. ביום 13.4.11 הודעתי למר אביגדור ליברמן, באמצעות באי-כוחו, כי הנני שוקל להעמידו לדיון פלילי, בכפוף לקיומו של שימוע, בגין חשדות לעבירות של מרמה והפרת אמונים, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, הלבנת הון והטרדת עד, אשר בוצעו על ידו במהלך כהונתו כחבר כנסת וכשר בממשלה.

10. במסגרת השימוע, הופיעו בפני ובפני הצוות שעסק בענין, באי-כוחו של ליברמן, והציגו את התייחסותם לממצאי החקירה ואת עמדתם לפיה יש לסגור את התיק. השימוע התקיים לאחר שחומר החקירה צולם ונלמד ע"י באי כוחו של ליברמן. במהלך השימוע, אשר התפרש על פני שלוש ישיבות שהתקיימו בחודשים ינואר-פברואר 2012, העלו באי-כוחו של ליברמן טענות שונות בהתייחס לחומר הראיות שבתיק (להלן: "השימוע"). לאחר מכן, לבקשתם, העבירו אלי גם טיעונים משלימים בכתב בחודש מאי 2012.

11. לאחר ישיבות השימוע וקבלת הטענות המשלימים, ולאחר הכנת חוות דעת עדכניות של המחלקה הכלכלית, לרבות בנושא השלכות פסה"ד שניתן בבית המשפט המחוזי בעניינו של מר אהוד אולמרט על הפרשה דנן, קיימתי במהלך החודשים האחרונים סידרה של דיונים – בהשתתפות פרקליט המדינה, הפרקליטים המלווים את החקירה, ופרקליטים בכירים נוספים. בדיונים ממושכים אלה, נבחנו באופן מדוקדק חומר הראיות הרב בפרשה זו, משמעויותיו המשפטיות וחוות הדעת השונות שנכתבו בנדון, תוך התייחסות לטענות הגנה שהעלו באי כוחו של ליברמן בשימוע. לקראת תום דיונים אלה, התברר כי בסופו של יום, נחלקו הדעות באשר לשאלה האם יש מקום להגשת כתב אישום.

12. מר משה לדור, פרקליט המדינה, סבר כי יש מקום להגיש כתב אישום והגיש מסמך פנימי ובו תמצית עיקרי עמדתו. תמצית נימוקיו מצויה בהחלטה המלאה. כמוהו סברו גם גב' אביה

אלף, מנהלת המחלקה הכלכלית, מר רז נזרי, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (פלילי) ומר יהודה שפר, המשנה לפרקליט המדינה (אכיפה כלכלית).

לעומתם, מר שוקי למברגר, המשנה לפרקליט המדינה (פלילי), סבר כי אין מקום להגשת כתב אישום. כך סברו גם כל חמשת חברי צוות הפרקליטים שטיפלו בתיק, אנשי המחלקה הכלכלית. רובם סברו כך, בשל בעיות ראייתיות שבתיק. לעומתם, ראש הצוות, גב' מיכל סיבל דראל, סגנית מנהלת המחלקה הכלכלית, סברה שיש לסגור, בשל בעיות משפטיות שהתיק מעורר, וכך סבר גם מר יוסי קורצברג, ממונה ענינים פליליים מפרקליטות מחוז ת"א (פלילי), שלבקשתי הצטרף לדיונים בתיק הנדון.

אבקש לציין, כי חרף העובדה, שפרקליט המדינה היה בדעה, כי יש די ראיות להוכיח את כתב האישום, וכי יש אפשרות סבירה להרשעה, הוא העביר אלי מסמך פנימי בו ביטא עמדתו, כפי שיובהר בהמשך, כי לאור קשיים ומורכבות מתחום דיני הראיות וסדרי הדין, ובהתחשב בקושי הצפוי בהבאת עדים וראיות אשר מצויים מעבר לים, הרי שלטעמו, גם העמדה של משנהו לענינים פליליים ושל חברים בצוות, לפיה יש לסגור את התיק בשל העדר ראיות מספיקות להעמדה לדין, היא **עמדה סבירה**.

בהקשר למחלוקת זו שהתגלעה בין אנשי משרדנו באשר לשאלה זו, אבקש להפנות כבר עתה לדברי בית המשפט העליון באחת הפרשות, שם נקבע כדלקמן:

"מלאכת הערכת הראיות במשמעות זו נתונה לאיש המקצוע, האמון על מלאכה זו, על רקע ניסיון מקצועי מצטבר ורב-שנים. בהיות ניתוח הראיות לצורך העמדה לדין פרי הערכה של היגיון וחושבים גם יחד, ייתכן שוני בהערכות אנשי המקצוע, מעולים ומיומנים ככל שיהיו, לגבי אותה תשתית ראייתית עצמה. לא בהכרח ניתן לומר כי האחד שוגה והאחר צודק". (בג"ץ 5699/07 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד סב (3) 550, בפס' 15 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה (2008)). (להלן: **"פרשת פלונית"**).

13. לאחר ששמעתי את מכלול הדעות, ובטרם קבלת החלטה סופית בענין, סברתי כי יש מקום לקיים "ראיון עד", עם העדה שהייתה אמורה להיות עדת התביעה המרכזית, לו היה מוחלט להגיש כתב אישום. המדובר בגב' דניאלה מורצי, רואת חשבון ממושרד עורכי-הדין אנדריאס ניקולאוס בקפריסין (להלן: **"דניאלה"**), שריכזה את הטיפול בשלוש מבין חמש החברות המרכזיות שבנוגע אליהן נחשד ליברמן בביצוע עבירות. זאת, על מנת שניתן יהיה להתרשם מן העדה ישירות ולהעריך את היכולת להתבסס על עדותה ככל שיוחלט על הגשת כתב אישום.

14. מכיוון שעדה זו מתגוררת בקפריסין והיא סירבה לבוא לישראל, נערכו מגעים עם היועץ המשפטי של קפריסין וגורמים נוספים שם, והתבקש סיועם בקיום ראיון כאמור. לאחר מגעים, התאפשר הדבר, למרות שבשלב הראשון דניאלה סירבה לשתף פעולה עם שלטונות ישראל. משהסכימה דניאלה לעשות כן, יצאו נציגי התביעה לקפריסין ביום 7.11.12, ושם נפגשו עמה, בתיווכו של חוקר קפריסאי.

15. במהלך פגישה זו מסרה דניאלה כי ככלל, היא אינה זוכרת את פרטי האירועים הנוגעים לחברות הקשורות לליברמן. בפועל, לא ניתן לפרש את התנהלותה אלא כסירוב לשתף פעולה עם התביעה בישראל, שכן מדובר בחברות שדניאלה טיפלה בהן משך שנים וקשה לקבל את

טענתה ל"חוסר זכרון גורף", מה גם שבעדות שנגבתה ממנה לפני כשנתיים וחצי, מסרה בנדון פרטים רבים.

16. ראיון זה הבהיר כי קיימת סבירות גבוהה שדניאלה לא תשתף פעולה עם התביעה במהלך עדותה. בנסיבות אלה קשה יהיה להסתמך על העדויות שמסרה במסגרת חיקור הדין וליתן להן משקל, שכן בנושאים מרכזיים תוכן היה מתפתח ולא חד משמעי. בהיותה, אליבא דכולי עלמא, עדה מרכזית, היה לראיון זה משקל של ממש בגיבוש עמדותי הסופית.

17. לאחר ששקלתי את העמדות השונות, ולאחר בחינה מקיפה של חומר הראיות, הסוגיות המשפטיות וההיבטים השונים הנוגעים לעניין, ולאחר שנתתי דעתי גם לטענות ב"כ של ליברמן שהועלו בשימוע, ולאחר ששקלתי את ההתפתחויות שאירעו לאחרונה בענין העדה המרכזית דניאלה, הגעתי לכלל מסקנה, כי התשתית הראייתית בתיק אינה מקימה סיכוי סביר להרשעה, ולפיכך יש לסגור את התיק נגד אביגדור ליברמן בשל העדר ראיות מספיקות להעמדתו לדין בכל הנוגע לחשדות שעלו בקשר לחברות.

18. בהמשך לחקירת החשדות שפורטו לעיל, נחקרה גם פרשה נוספת שנבעה מאותה חקירה. לאחר בחינת מכלול החשדות שעלו בפרשה אחרת זו, החלטתי להגיש כתב אישום נגד ליברמן בגין כך שהציע לממשלה בחודש דצמבר 2009 למנות את שגריר ישראל לשעבר בבילרוס, לשגריר במדינה אחרת, וזאת למרות שעל פי הראיות, ליברמן ידע כי הלה מעל בתפקידו ומסר לו מידע חסוי שהגיע אליו בתוקף תפקידו, הכולל פרטים מתוך חיקור דין שנגע לליברמן. כן מואשם ליברמן בכך שעוד קודם לכן הוא העביר את השגריר לשעבר לעבוד בקרבנו, במטה המדיני של משרד החוץ, למרות שידע כי מעל בתפקידו. לשלמות התמונה יצוין, כי לאחרונה הורשע השגריר עקב מעשהו האמור בעבירות של גילוי בהפרת חובה ושיבוש מהלכי משפט, ונדון לארבעה חודשי מאסר בעבודות שירות.

עיקרי העובדות, הראיות והנימוקים להחלטה.

19. בפתח הדברים ולמען הסר ספק אבקש להדגיש את העקרון הבסיסי שהנחה אותי בהחלטתי, לפיו מבחן הראייתי לשם החלטה אם להעמיד לדין, אחד הוא לכל – מבחן הסיכוי הסביר להרשעה. בשקלנו האם מתקיים תנאי זה, הנדרש לשם העמדה לדין, זין אחד הוא לאיש ציבור, בכיר ככל שיהיה, ול"אחד האדם".

20. אכן, אין להקל, כפי שאין גם להחמיר, עם שר בממשלה (או כל נבחר או עובד ציבור אחר), לעניין מבחן דיות הראיות. דינם כדין כל אדם אחר, ויש לבחון את חומר הראיות נגדם לפי דיני וכללי הראיות הרגילים, לשם החלטה אם יש בראיות די כדי העמדה לדין.

21. בה בעת, פעלנו על פי פסיקת בית המשפט העליון, לפיה נוכח ההשלכות הרחבות שתתכנה להחלטה בנושא העמדתם לדין של שרים, ובשל רגישותן ומשמעותן הרבה של החלטות מעין אלו, יש לנקוט מהלכי בדיקה מיוחדים, זהירות והקפדה בגיבוש החלטתנו. ודוק: זהירות והקפדה יתרה ביחס לתהליכי הבדיקה ולדרג המכריע – כן; אך יישום סטנדרט ראייתי שונה – לא ולא.

להלן יפורטו עיקרי ממצאי החקירה והמסקנות ביחס לחשדות שעלו בפרשה זו.

22. על פי הראיות, לאחר פרישתו מתפקיד מנכ"ל משרד ראש הממשלה בשנת 1997, החל ליברמן בפעילות עסקית ופיננסית בארץ ובעולם, ועשה כן באמצעות שתי חברות שהקים בישראל ובקפריסין (להלן: "נתיב ישראל" ו"נתיב קפריסין"), שהיו קשורות עסקית זו לזו (שיכונו לעתים ביחד: "נתיב אל המזרח"). על-פי החשד, לצד פעילותן של החברות, קיים ליברמן, מאז פרישתו ובמהלך כל התקופה הרלוונטית, לרבות בשנים בהן כיהן כח"כ וכשר, מערכות קשרים עסקיות עם אנשי עסקים בארץ ובחו"ל. במסגרת קשרים אלה התקבלו בחברות הללו, ומאוחר יותר גם בתאגידי Off shore נוספים שהקים בחו"ל, ובתאגיד ישראלי הרשום על שם בתו של ליברמן, תקבולים כספיים בסכומי עתק, בין היתר, כאלה שמהותם וסיבת העברתם, לא היו קשורים לכאורה לתחומי פעילותם של אותם תאגידי, ולא שיקפו על פי החשד תמורה עבור פעילותם כאמור.

23. על פי החשד, למרות שליברמן מונה כשר בשנת 2001, הוא המשיך, במקביל לכהונותיו הציבוריות, לקיים את עסקיו הפרטיים, ובתוך כך המשיך גם ליהנות מהזרמתם של אותם תקבולים לחברות שבשליטתו, הכל, תוך הפרת הכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני-שרים (להלן: "כללי ועדת אשר"), האוסרים על כך; תוך הפרת חובות הדיווח על פעילותו האמורה; ותוך הגשת דוחות כוזבים על פעילותו ונכסיו השוטפים, דיווחים בהם היה מחויב בתוקף כהונותיו הציבוריות ובשל חובות הנאמנות שלו כלפי הציבור. ליברמן המשיך לקיים את עסקיו, על פי החשד, באמצעות תאגידי שהיו שלו, שאותם מכר או העביר ל"איש קש", סמוך למינויו לשר, ובאמצעות ייסוד תאגידיים חדשים שנרשמו אף הם על שם "איש קש" - בישראל, בקפריסין ובאיי הבתולה הבריטיים. המדובר בחברות **נתיב קפריסין**, **נתיב ישראל** וחברה בשם **MV - Mountain View** (שאותם מכר או העביר לאחר, שהיה לפי החשד "איש קש"), וכן חברות בשם **Mayflower**, **ו - מ.ל. I** (להלן: "התאגידיים" או "החברות"), שנרשמו מלכתחילה על שם אחרים, אך לפי החשד היו בבעלותו או בשליטתו.

24. על פי החשד, המשיך ליברמן להיות מוטב ונהנה בתאגידיים אליהם זרמו התקבולים שהיו בהיקף כולל של **מיליוני דולרים**. התקבולים הוזרמו אל התאגידיים - חלקם בתשלומים סדירים וחלקם באופן חד פעמי - ורובם התקבלו מאנשי עסקים בארץ ובחו"ל שהיו מקורבים אליו.

25. במסגרת בדיקת חומר החקירה נבחנו הראיות שקשרו את ליברמן לחברות אלה במהלך כהונותיו בתפקידיים ציבוריים. העמדה המשפטית שהנחתה אותנו היתה, כי אם ניתן יהיה להוכיח זיקת בעלות או שליטה בחברות, וכעולה מכך, את זיקתו לכספים (בהיקף של מיליוני ₪) שהתקבלו בהן בעת כהונתו כשר, תוך הפרת כללי ועדת אשר, הרי שבהתחשב בנסיבות מחמירות שליוו את הנושא, ובכללן פוטנציאל ניגוד העניינים, ניתן יהיה לקבוע שהתנהגות זו מהווה עבירה של מרמה והפרת אמונים. בנוסף, סברתי כי אם ניתן יהיה להוכיח קיומן של זיקות כאלה, שאותן הסתיר - לפי החשד - בדיווחיו הכוזבים למבקר, ניתן יהיה לקבוע כי הוא ביצע גם מעשה מרמה כלפי מבקר המדינה וכן כי ביצע לכאורה גם עבירה של קבלת דבר במרמה, היינו, קבלת הנחת דעת מבקר המדינה כי מילא חובותיו כשר על פי הדין.

26. דא עקא, לאחר סקירת מכלול הראיות הגעתי למסקנה, כי לא ניתן להוכיח ברמת הודאות הנדרשת במשפט פלילי קיומה של זיקה פסולה שכזו בין ליברמן לחברות ולכספים שהתקבלו בהן, וממילא גם לא ניתן להוכיח ברמה כזו כי ליברמן דיווח דיווחים כוזבים וכי הוא העמיד עצמו במצב של ניגוד ענינים פוטנציאלי. על כן החלטתי שלא להאשימו בעבירות של מרמה והפרת אמונים או קבלת דבר במרמה או עבירה אחרת בהקשר זה.

התשתית הראייתית שנאספה בפרשה זו, בארץ וברחבי העולם, לא הביאה לגילוי מלא ושלם של כל נדבכי הפעילות של החברות הללו במהלך השנים, לרבות באשר למהותם המלאה של הקשרים שהן קיימו ביניהן, אופי הכספים שהועברו אליהן, ומהות העסקאות שהתבצעו על ידן - ובעיקר, לא נמצאו ראיות ברורות להוכחת שליטתו של ליברמן בהן, או למצער, להוכחת קיומה של זיקה ממשית אסורה אחרת של ליברמן אליהן, בתקופת היותו עובד הציבור. בכך נפגמה באופן מהותי היכולת להגיע למסקנות הנדרשות בהליך פלילי המייחס לליברמן עבירה פלילית.

27. אכן, קיימות ראיות נסיבתיות לא מעטות המעלות חשד ממשי שליברמן קיים זיקה אסורה לחברות אלה. אלא שבסופו של יום, מכלול התשתית הראייתית מוביל למסקנה שאין די ראיות להוכחת חשד זה.

28. אסכם להלן בקצרה, את עיקרי הראיות המקימות ספק סביר בנוגע לחשד שליברמן נשאר הבעלים או בעל זיקה אסורה דומה לחברות נשוא הפרשה:

קשיים מרכזיים הנוגעים לכלל החברות:

א. רוב העדים שנחקרו בתיק זה, אישרו את גירסת ליברמן כי מיד לאחר מינויו לשר ניתק את קשריו עם החברות שהיה קשור אליהן קודם לכן (נתיב אל המזרח ומ. ל. 1), ואת גירסתו כי לא היה לו שום קשר לחברת MV. אכן, חלק מהעדויות הללו מעוררות תמיהות וקשיים ולעתים לוקות הן בחוסר סבירות וסתירות. אלא שקשה מאד לבסס אישום פלילי, כאשר אין כמעט עדים המוסרים גירסה ברוח התיזה שהתביעה מציגה בפני בית-המשפט.

ב. העדה היחידה שמסרה כי לפי הבנתה והתרשמותה, ליברמן הוא שהמשיך לעמוד מאחורי החברות נתיב קפריסין, MV ומייפלואר, גם בזמן כהונתו כשר, היתה דניאלה, ועל כן אליבא דכולי עלמא, מדובר בעדה **המרכזית** בתיק. אלא שדניאלה מסרה מלכתחילה, כי מדובר ב"הבנה"/"אמונה" שלה בלבד, להבדיל מ"ידיעה", ועל "הבנה" שכזו, שהינה בגדר "עדות סברה", קשה לסמוך. יתירה מזו, בראיון שנערך עמה לאחרונה, לפני כחודש בלבד, דניאלה לא שיתפה באופן אמיתי פעולה עם התביעה, השיבה לרוב כי אינה זוכרת כמעט דבר אודות חברות אלה, והודיעה כי תסרב להגיע לישראל למתן עדות. על עדה שכזו, שתעיד - אם בכלל - בהליך של חיקור דין שיערך בקפריסין, בפני שופט זר, קשה מאד לסמוך.

האפשרות שהתביעה תבקש להסתמך על העדויות שמסרה העדה במסגרת חיקור הדין אינה יכולה להוות עוגן שניתן להתבסס עליו. כאמור, קשה יהיה לסמוך וליתן משקל לאמרות שמסרה העדה בהליך חיקור הדין, שכן בנושאים מרכזיים, תוכנן היה מתפתח ולא חד

משמע. יתרה מזו, בהליך של העדה בחו"ל במסגרת חיקור דין, בפני שופט זר, עלול להיות קושי לנהל חקירה נגדית אפקטיבית. ואף דבר זה יכול לפגוע במשקל העדות שתנתן.

ג. עו"ד יואב מני (להלן: "מני"), שהיה לאורך שנים עורך דינו של ליברמן, הוא הגורם המרכזי אשר טיפל בחברות בקפריסין, ובמסגרת זו, פעל ישירות מול דניאלה והמשרד הקפריסאי. תפקידו זה של מני הביא לכך שהוא שימש כ"חיצ" בין החברות לבין ליברמן (ככל שליברמן היה אכן בעל זיקה אסורה לחברות), באופן שמקשה לקשור את ליברמן לחברות, בייחוד נוכח שתיקתו של מני בחקירה.

ד. מחומר הראיות אף עולה כי מני ייצג אנשי עסקים נוספים הרלוונטיים לחברות אלה, שחלקם נחשדו כמי ששימשו "אנשי קש" של ליברמן, ולפיכך, לא ניתן לזהות בהכרח פעולות שפעל מני עבור חברות ואנשים אלה, כפעולות שנעשו בהכרח עבור ובשם ליברמן.

ה. ענייניהם של אנשי עסקים רלוונטיים נוספים, מלבד ליברמן, טופלו ע"י המשרד הקפריסאי AN ואף הם היו מיוצגים על ידי מני. בעניין זה, דניאלה העידה בחקירתה שהיא היתה הגורם המטפל מטעם המשרד בכל לקוחותיו של יואב מני. מכאן, שעצם הוכחת טיפולו של משרד זה בחברות השונות, אין בו כדי להוביל בהכרח למסקנה שליברמן היה מעורב בעסקי החברות הללו, ולא ניתן לשלול שבישיבות בין יואב מני לדניאלה נדונו מספר עניינים הקשורים ללקוחות שונים.

ו. לא נמצאו ראיות לכך שליברמן קיבל כספים אסורים מהחברות, למרות שחברות אלה קיבלו כספים בהיקפים ניכרים של מיליוני דולרים. כל שקיבל ליברמן, מעבר לסכומים שנטען כי היוו חלק מהתמורה שקיבל עבור מכירת החברות שהיו בבעלותו, היה מספר תקבולים לא גבוהים יחסית, בשיעור כולל של אלפי דולרים בודדים, כשהתקבול הגבוה מביניהם עמד על \$2,500. ליברמן ובאי כוחו נתנו לקבלתם הסברים שונים שתוכנם ומידת אמינותם פורטו בהרחבה בהחלטה המלאה.

ז. ראיות אשר יוחסה להן משמעות רבה בבחינת החשדות, היו הראיות שלימדו לכאורה על נוכחותו של ליברמן בישיבה שהתקיימה במשרד עורכי הדין הקפריסאי ביום 13.9.04, בה נדונו ענייניהן של שלוש מבין החברות. דא עקא, שאף שאכן סביר הוא שניתן יהיה להוכיח כי ליברמן נכח בישיבה זו, לא ברור האם השתתף בכל הישיבה, האם התערב בדיון, ומה היה חלקו בהחלטות שהתקבלו. בכל מקרה, על סמך ראיה זו בודאי שלא ניתן לקבוע כי ליברמן הוא ששלט בחברות. יתירה מזו, מכותרת הישיבה עולה כי נדונו בה גם PA - ("חשבונות אישיים"), ובשימוע נטען כי אם ליברמן אכן נכח בישיבה זו, סביר שנכח בה לצורך דיון על חשבונותיו האישיים, שאין חולק כי נוהלו במשרד הקפריסאי.

היו גם ראיות נוספות שלימדו ברמות הסתברות שונות כי ליברמן נכח גם בישיבות נוספות במשרד הקפריסאי, אך יקשה להוכיח את נוכחותו בהן ברמת הודאות הנדרשת בפלילים, ואף אם יוכח הדבר, אין כל ראיה שניתן יהיה ללמוד ממנה מה היה חלקו בישיבות ובהחלטות

שהתקבלו בהן. יוזכר, שניתנו גם הסברים חלופיים אפשריים לנוכחותו של ליברמן בישיבות אלה, אשר חלקם הועלו ע"י באי כוחו של ליברמן בשימוע.

קשיים מרכזיים הנוגעים לחברות נתיב ישראל ונתיב קפריסין

ה. ליברמן נחשד שמכר את החברות הללו סמוך למועד מינויו לשר, במכירה פיקטיבית, ל"איש קש" בשם שולדינר. אלא שישנן ראיות ממשיות, התומכות בטענת ליברמן כי הוא מכר את החברות ב"מכירת אמת", כנדרש, וכי שולדינר לא היה "איש קש". המדובר בראיות המוכיחות כי שולדינר, העביר לליברמן סך של \$300,000 מחברה שהיתה בשליטת אשתו. בנוסף, מהחומר עולה כי סכומים נוספים העולים לסך של \$75,000 הועברו לליברמן מנתיב קפריסין לאחר מועד מכירתה. לגבי סכומים אלה נטען כי שולמו כחלק מהתמורה למניות שנרכשו ואין ראיה המפריכה טענה זו. סכום נוסף של \$50,000 הועבר אף הוא לליברמן ויש אינדיקציה אפשרית כי גם הוא התקבל משולדינר. לכך יש להוסיף השקעת בעלים של שולדינר בחברת נתיב קפריסין, בסך של \$450,000, שהושקעה ביום 5.6.01, זמן קצר לאחר מועד חתימת ההסכם. השקעה זו נרשמה בדוחות הכספיים של נתיב קפריסין כהלוואת בעלים וניתן לראות בה משום מנהג בעלים בחברה.

קשה מאד לסתור טענה לפיה מי ששילם סכום המתקרב לחצי מיליון דולר עבור חברה, והשקיע בה עוד סכום דומה, באמת רכש בה בעלות.

בנוסף, קיימות ראיות ממשיות התומכות בגירסת נתיב ישראל לשולדינר (ועל כן בגין קשרי ליברמן לחברה זו לא שקלתי להעמיד את ליברמן לדין עובר לשימוע) והדבר משליך על טענת ליברמן כי שולדינר רכש גם את נתיב קפריסין, וזאת נוכח הטענה, אשר נמצאו לה תימוכין בחומר הראיות, לפיה שתי החברות היו ונתרו יחידה עסקית אחת.

לכך נוסף כי בעלותו הלגיטימית של ליברמן בחברות נתיב ישראל ונתיב קפריסין בעבר והאפשרות החוזית לרכישה חוזרת שנותרה בידו (דבר התואם את כללי ועדת אשר) עשויה גם היא להסביר זיקה מסוימת של ליברמן לחברות במהלך כהונתו כשר.

על פי החשד, ההסכמים הכתובים למכירת שתי החברות היו הסכמים פיקטיביים. חשד זה נתמך למשל בכך שהסכמי המכירה היו תמציתיים מאד. אלא שבמענה לכך נטען כי ליברמן ושולדינר המנוח, שהיו ידידים, הגיעו להסכמות מפורטות יותר בעל פה, ואף החלו במימושן, עוד טרם חתימת ההסכמים הפורמאליים. צפוי קושי לסתור טענה זו במידה שאינה מותירה ספק סביר, בייחוד על רקע מערכת היחסים החברית הנטענת שלא נסתרה בין ליברמן לשולדינר המנוח. טענה זו, משליכה על היכולת לגזור משטחיותם לכאורה של ההסכמים, את המסקנה שההסכמים היו פיקטיביים, וקשה יהיה להוכיח עקב טענת הידידות, שמדובר במערכת הסכמית חריגה ופיקטיבית.

קשיים מרכזיים הנוגעים לחברת MV

ט. טענתו של ליברמן, לא היה לו כל קשר לחברה זו. בתקופת כהונתו כשר לא היה ליברמן רשום כ"נהנה המוצהר" (beneficial owner), בחברה זו.

כעולה מהראיות, מקור ההכנסה היחיד של החברה היה סך של \$500,000 שביום 17.5.01 - התקבל מאיש העסקים צ'רנוי, לטענתו, בהקשר לעסקה שכונתה "עסקת היין". אין ראיות כלשהן למעורבות ליברמן בעסקה זו, ואף אחד מהמעורבים בעסקת היין לא הזכיר ולא עירב את ליברמן בהודעותיו.

גם סכומי הכסף שיצאו מחברה זו, לא הגיעו לליברמן. אכן, חלקם הגיעו למקורביו, או שימשו לפרעון חובות חברות נתיב אל המזרח, כמפורט בהחלטה, והדבר מעורר חשד. אך אין ראיה המוכיחה במידת הודאות הנדרשת כי ליברמן הוא שנהנה מכספים אלה.

קשיים מרכזיים בנוגע לחברת מייפלואר

י. גם לגבי חברה זו טען ליברמן כי לא היה לו קשר אליה, ושמו לא מופיע במסמכים הקשורים אליה. ראיות שיש בהן כדי להעיד על זיקה של ליברמן לחברה, נמצאו ב- 10 חיובים של שכ"ט, בסך כולל של כ-1,000 ש"ח, בהם חויבה חברת מייפלואר על ידי משרד עוה"ד הקפריסאי, בגין שירותים אישיים שניתנו לליברמן על ידי המשרד. דא עקא, שאין ראיות למודעותו של ליברמן לחיובים אלה או להרשאה שנתן לכך, מה גם שיקשה לשלול טענה שזוהי תולדה של שגגה היכולה לנבוע מכמה סיבות, וביניהן: קשריו של עו"ד יואב מני לכל המעורבים, הקשרים החברתיים בין כל המעורבים בינם לבין עצמם, ועצמאותו של מני בכל הנוגע לטיפול בחברות. מכל אלה עולה אפשרות שקשה יהיה לשלול, לפיה מני הוא שהורה על חיובים כאמור מטעמי נוחות, או שהיתה אי הקפדה על הפרדה בין חיובי שכר הטרחה של החברות. נוכח האמור, ונוכח הסכומים הנמוכים בהם מדובר, נראה כי לא ניתן יהיה לשלול טענת טעות, ובכל מקרה, כאמור, אין ראיה למתן הרשאה מצד ליברמן לחיובים אלה.

קשיים מרכזיים בנוגע לחברת מ. ל. I

יא. אחד הסממנים הבולטים בחומר הראיות ביחס לחברה זו הינו היעדר של "טביעות אצבע" ישירות של ליברמן בחברה זו בתקופת כהונתו הציבורית. אכן, החברה המשיכה לקבל כספים בהיקפים ניכרים גם כשליברמן כיהן כשר, ועלה חשד שהסכומים ניתנו בגלל מעורבותו בפעילות החברה גם במהלך כהונתו כשר. אלא שלא ניתן לשלול באופן חד משמעי כי הסכומים שולמו בתמורה למתן ייעוץ על ידי שרון שלום, שכיהן כמנכ"ל החברה גם לאחר פרישת ליברמן ממנה, דבר היכול להצדיק את הכנסותיה בתקופה שלאחר פרישתו. כך למשל, בתקופה בה כיהן ליברמן כשר, ניתן למצוא טיסות רבות של שרון שלום לחו"ל, לרבות טיסות למזרח אירופה ויתכן כי הוא טס לשם במסגרת עבודתו בחברה זו. גרסאות שרון שלום וגיטנשטיין (איש העסקים שהעביר את הכספים לחברה זו), הן כי שלום הוא שנתן את הייעוץ בשם מ.ל. I, יעוץ שהצדיק את השכר ששולם לחברה בתקופה זו. מאליו מובן כי גירסה

זו קשה יהיה לשלול, לא רק בגין העדר מסמכים הסותרים אותה, אלא בייחוד לאור העובדה שגירסה הנוגדת אותה כלל לא קיימת בתיק וממילא אין בנמצא ולו עד אחד אשר יעיד אחרת.

בחינת זיקת ליברמן ל"אשכול החברות" כמכלול

29. הנה כי כן, מכלול הראיות, והקשיים העולים מהן, כמפורט לעיל, ביחס לכל חברה בנפרד, אינו מאפשר להוכיח במידת הוודאות הנדרשת למשפט פלילי את היותו של ליברמן בעל שליטה בחברות לאחר מינויו לשר, שביכולתו להכווין את פעילותן ולקבל את תקבוליהן.

30. כיוון שלא שוכנעתי כי ניתן להוכיח שליטה של ליברמן בכל אחת מהחברות בנפרד או בעלות שלו בכל אחת מהן בנפרד, נבדקה האפשרות להוכיח שליטתו ב"אשכול החברות" – כמכלול – תוך מתן משקל מצטבר ל"טביעות האצבע" שיש לו בכל אחת מהן בנפרד.

אלא שממכלול הראיות שפורטו, עולה כי גם בהענקת משקל לראיות הקושרות את החברות זו לזו, תוך ראייתן כמארג כולל, אין כדי לחזק את המכלול הראייתי הנוגע לשאלת זיקתו של ליברמן לכלל החברות, לצורך הוכחת עובדת שליטתו בהן או היותו הנהנה מהן. כך הדבר בייחוד, מכיוון שישנן ראיות מסוימות היכולות ללמד שגורם אחר היה הבעלים של חלק מהחברות. נתון זה משליך על כלל החברות, ככל שהן קשורות אחת לשנייה.

קשיים נוספים מתחום דיני הראיות וסדרי הדין

31. לכל האמור יש להוסיף, כי הניתוח הראייתי שנערך, מבוסס על כלל הראיות, ועל ההנחה כי ניתן יהיה להגיש את כולן במשפט. אלא שעדים מרכזיים החיוניים בתיק זה מתגוררים בחו"ל, וראיות רבות נתפסו בחו"ל, וצפויים קשיים ניכרים בהעדת העדים ובהגשת המסמכים לבית המשפט. אף אם יעידו העדים המתגוררים בחו"ל בהליך של חיקור דין, הרי שבשל הבעיות שהליך זה מעורר, ספק רב הוא מה יהיה משקל עדותם.

32. לאור היות חלק מהעדים תושבי מדינות זרות, נדרשתי להעריך כבר בשלב זה את הסיכוי להביא לכך, שעדים אלו אכן יעידו, וכן להעריך מה תהיה איכות עדותם ומשקלה באם יעידו באמצעות חיקורי דין בחו"ל. הבאתם לעדות היא בעייתית, בעיקר בשל העובדה, שהדבר אינו תלוי במערכת המשפט והאכיפה בישראל, אלא בקיומן של אמנות לסיוע משפטי והסדרים בלתי פורמאליים של עזרה משפטית בין מערכות המשפט בין המדינות.

33. בנסיבותיו המורכבות של תיק זה, הישענות יתר על עדויות שיימסרו מעבר לים, על פי שיטות משפט שאינן בהכרח תואמות את המקובל בישראל, עלולה להוביל לכך שההתייחסות אליהן תהא מורכבת ביותר ומשקלן יהיה נמוך מן המקובל. כך למשל, בהיעדר יכולת לקיים חקירה נגדית, על פי הדין החל במדינה הזרה, או בהיעדר יכולת לשאול שאלות נוספות מעבר לאלו שיוכנו מראש ויימסרו לשופט החוקר השואל את השאלות, עלולה להפגע מאד יכולת התביעה לברר עם עדים אלה את העובדות שיימסרו מעל דוכן העדים.

34. קושי נוסף מצוי אף בעובדה שיוסף שולדינר, מעורב מרכזי בפרשה, ומי שרכש – לפי הנתען – את חברות נתיב ישראל ונתיב קפריסין, שיכול היה להעיד למשל על אמיתות הרכישה של החברות, ואם הייתה זו רכישה מלאה שפטרה את ליברמן כליל ממעורבות בחברה, **נפטר עוד בשנת 2006 ולפיכך הוא לא נחקר בפרשה.**

עד נוסף, תושב מולדובה, שעדותו חשובה לפרשת מ.ל.י, מת בשנת 2008, לאחר חקירתו, ועד אחר, תושב רוסיה, שגם עדותו יכלה לשפוך אור רב על פרשה זו, לא אותר ולא נחקר, חרף מאמצים שנעשו לאתרו ברוסיה על ידי השלטונות שם.

35. מכלול בעיות אלה ובעיות אחרות מתחום דיני הראיות וסדרי הדין, שפורטו בהרחבה בהחלטתי המלאה, הצטרפו למכלול הקשיים הראייתיים שפורטו לעיל.

השימוע והשלכותיו

36. הוכחת התשתית העובדתית העולה מן הראיות בתיק זה, נתקלה בקשיים לא מעטים. כבר עובר לשימוע, העריכו כל הפרקליטים שהשתתפו בדיונים כי חומר הראיות שנאסף ע"י המשטרה מורכב וייחודי בקשיים שעורר. עם זאת סברו כולם אותה עת, שדי בו, למרות הקשיים והערכת הראיות כ"גבוליות", כדי להצדיק הזמנת ליברמן לשימוע.

37. השימוע התקיים על פני שלוש ישיבות בינואר - פברואר 2012, ולאחריו נתקבלו במאי 2012 מאת באי כוחו של ליברמן, טיעונים משלימים בכתב. אבקש להדגיש, כי הליך השימוע נערך על ידי, כמקובל וכנדרש, בנפש חפצה ובלב פתוח, ובמהלכו שמעתי מבאי כוחו של ליברמן ארוכות, יחד עם פרקליט המדינה והצוות הבכיר שעסק בתיק, את ההסברים החלופיים שהם נתנו לראיות שיצרו לדעת הפרקליטות תשתית ראייתית למעורבות ליברמן בעבירות. ב"כ של ליברמן טענו כי הראיות שנאספו מובילות למסקנה שונה לחלוטין.

על חשיבותו של מוסד השימוע נכתב רבות. כך למשל קבע בית המשפט העליון בפרשת פלונית, שאזכרה לעיל, בסעיף 12, כדלקמן:

"בהקשר זה יש לשוב ולהזכיר את חשיבותו של השימוע שעורכת התביעה לנחקר, ואת הצורך להבטיח כי תהא בו תועלת וכי תהא לו נפקות כמתבקש בדין. כבר ציינו כי 'ניתן לומר שאין לכם החלטה בדבר הגשת כתב אישום כל עוד לא נערך שימוע – שאם לא תאמרו כן, יש בכך משום הקדמת 'אחרית לראשית'..."

אוסוף ואומר: גם כאשר לא נאמרים בשימוע דברים חדשים לחלוטין, וגם כאשר לא מוצגות בו ראיות חורצות-גורלות – הוא עשוי ליצור תמורות כבדות-משקל בעמדת התביעה. בשימוע יש יסודות של "משפט זוטא". הקלפים של הצדדים נחשפים, ולו באופן חלקי. המפגש בין איש התביעה לבין הסנגור – כשכל אחד מביא את זווית הראייה שלו – עשוי ליצור אצל כל אחד מהצדדים "חשבון נפש משפטי". לכן, השימוע הוא חשוב גם כאשר הליבון הנערך במסגרתו מתייחס לנושאים שהיו מוכרים לצדדים עוד קודם לכן...

מעבר לכך, יש לשוב ולהדגיש כי בתהליך של שימוע, ולמעשה גם בתהליך של משא-ומתן להסדר טיעון, אין זה אלא טבעי שתיערך בחינה מחדש של סוגיית דיות הראיות... תהליך השימוע או המשא-ומתן הוא תהליך של ליבון, עימות, חשיפה (ולו חלקית) של הקלפים. ניתן לצפות כי בתהליך כזה, כל צד מבצע הערכה

מחודשת של עמדת הצד שכנגד ושל עמדתו-שלו, ובפרט של סיכויי ההרשעה והזיכוי. זהו תהליך של "חשבון נפש משפטי". ... כך, למשל, עשויה התביעה לסבור בעקבות שימוע... כי הראיות שבידיה חלשות יותר מכפי שחשבה, או כי הקרקע מתחת לאישומים מסוימים הזדעזעה-משהו...". (פרשת פלונית לעיל, פסי' 7,8,23 לפסק דינו של המשנה לנשיאה השופט ריבלין).

38. בטיעוניהם בשימוע, נימקו באי כוחו של ליברמן, על יסוד הראיות מדוע לא ניתן לדעתם, על סמך ראיות אלה, להגיע למסקנה אחת ויחידה לפיה ליברמן נותר בעל שליטה או זיקה פסולה אחרת בחברות.

39. אמנם, חלק נכבד מהטענות שעלו בשימוע, הושמעו כבר בדיונים שקיימתי, ואלו נידונו ונלקחו בחשבון על ידי ערב קבלת ההחלטה לשקול הגשת כתב אישום בכפוף לשימוע. יחד עם זאת, במהלך השימוע, חידדו באי כוחו של ליברמן טענות הגנה אפשריות, הפנו אל הראיות העומדות בבסיסן, הסבירו אותן תוך הסתמכות על ראיות שלהן נתנו פרשנות שונה, ונתנו הסברים חלופיים לראיות שניתן לתת להן פירוש מפליל. הושם דגש גם על חוסרים מהותיים שבחקירה ועל טענות ההגנה מן הצדק שניתן לדעתם לטעון בין היתר עקב כך, וכיו"ב.

40. לשמיעת הטענות של ב"כ ליברמן, שהציפו וחידדו קשיים ראייתיים מסוימים ושינו הערכתן של ראיות מסוימות, הצטרפו גם ההתפתחויות שאירעו בעניין עדת התביעה המרכזית דניאלה, שפורטו לעיל, ושהבהירו, שעל עדותה של עדה זו, יהא קשה לסמוך.

סיכום

41. בחינה דקדקנית של חומר הראיות מעלה, כי לא נשלל החשד שעלה, לפיו ליברמן נקט במסכת מורכבת של תחבולות, השלובות זו בזו, ופעל כדי להסתיר את מעשיו, והכל כדי לאפשר לו להמשיך בעסקים ולהנות מפרותיהם, גם במהלך כהונתו הציבורית.

42. אלא שמאידך, לא ניתן לשלול את האפשרות לפרש את הראיות גם בדרך אחרת, המציעה הסברים חלופיים לתמונה פלילית זו. העדרם הכמעט מוחלט של עדים המעידים לחובת ליברמן, לצד מתן הסברים חלופיים למרבית הראיות המחשידות שהונחו בפניו, ולצד קיומן של ראיות של ממש התומכות בגרסת ליברמן, הביא להחלשה משמעותית של ראיות התביעה עד כי לא נותר בעיני עוד סיכוי סביר להרשעה.

זאת משום שבנסיבות אלה, לא ניתן יהיה לדעתי להוכיח ברמה הנדרשת במשפט פלילי כי ליברמן שלט בניהול העסקי של החברות, כי הבעלים החדשים, אשר נכנסו בנעליו של ליברמן, היו "אנשי קש", או כי ליברמן נהנה מרווחי החברות בתקופה בה כיהן כעובד ציבור.

43. לכל אלה יש להוסיף את הבעיות הנוגעות לכך, שכלל לא ברור שעדים מרכזיים של התביעה, המתגוררים בחו"ל, יגיעו למסור עדות, ואף אם ימסרו עדות בחו"ל במסגרת הליך של חיקור דין, אין זה ברור מה יהיה משקלה, בהתחשב בבעיות המיוחדות הנלוות לעדויות הנמסרות בהליך שכזה.

44. כידוע, המבחן לפיו נדרש תובע לקבל החלטה אם להגיש כתב אישום, הוא מבחן ה"סיכוי הסביר להרשעה". לענין מבחן זה אמר בית המשפט העליון בבג"ץ 2534/97 יהב נ' פרקליטת המדינה, פ"ד נא 1(3), בעמ' 10 ו-12 (1997)) כדלקמן:

"... גישת "האפשרות הסבירה להרשעה" מעניקה לתובע שיקול דעת ראוי גם בחיזוי תוצאות המשפט, אם יוגש כתב אישום, שהוא אחד מן השיקולים הנוגעים לעניין..."

"עצם בחינת הסתברות ההרשעה פירושה התחקות גם אחר אופן החלטתו של בית המשפט במשפט. היינו, הסתברות סבירה להרשעה אין פירושה רק הסתברות סבירה כי על פי חומר הראיות אכן ביצע הנאשם את העבירה המיוחסת לו, אלא הסתברות סבירה שבית המשפט יפסוק שאין כל ספק סביר שהנאשם אשם בביצוע העבירה..."

"הגשת כתב אישום, על אף שהתובע עצמו מעריך כי רב הסיכוי שהנאשם יזוכה על הסיכוי שיורשע בדיון, איננה מצב תקין ורצוי. תוצאותיו של ההליך הפלילי, גם אם אינו מסתיים בהרשעה, גורליות מכדי שייעשה "ניסוי" בהגשת כתב אישום."

45. להערכתנו, רב הסיכוי שליברמן יזוכה בבית המשפט אם יוגש כתב אישום נגדו, ועל כן החלטתי שלא להגיש נגדו כתב אישום.

על חלוף הזמן

46. בטרם סיום, אבקש לומר מספר מילים על התמשכות החקירה והטיפול בתיק החקירה. כעולה מפרק המבוא, החקירה הגלויה הראשונה החלה נגד ליברמן בשנת 2001, אך החקירה השנייה, נושא החלטה זו, החלה נגדו בשנת 2006. נמצא, כי מאז תחילת החקירה השנייה ועד מתן ההחלטה לגבי תיק זה, חלפו כשש וחצי שנים.

47. עיון בלוח הזמנים מעלה כי יש הסברים סבירים להתמשכות החקירה ולהתמשכות בדיקת התיק במשרדנו. ואולם עדיין, ב"מבחן התוצאה" – התוצאה רחוקה מלהיות רצויה.

48. כפי שפורט בפרק המבוא, חקירת התיק החדש ארכה כשלוש שנים, ומדובר בפרק זמן שהוא סביר, בהתחשב בכמות הראיות שנאספה בתיק, במורכבות החקירה, ובכך שחלק ניכר מהעדויות והמסמכים בתיק נאספו בשמונה מדינות שונות בחו"ל, באמצעות חיקורי דין, שלא היו בשליטת מדינת ישראל. לכך יש להוסיף כי גם ליברמן ופרקליטו תרמו להתמשכות החקירה, משך כשנה וחצי, בהעלותם טענת "חסיון עורך דין – לקוח" בשלוש ערכאות, טענה שנדחתה שוב ושוב.

49. תיק החקירה הועבר למחלקה הכלכלית בפרקליטות בחודש אוגוסט 2009. לאחר העברת חוות דעת ראשונית בחודש נובמבר 2009 וקיום סבב דיונים בלשכת פרקליט המדינה, גיבשה המחלקה הכלכלית חוות דעת מסכמת, אותה העבירה אלי בחודש יולי 2010.
50. לאחר קבלת חוות הדעת ולמידתה, קיימתי סדרה של דיונים, שבסיומם, בחודש אפריל 2011, הודעתי לליברמן על כך שאני שוקל להגיש נגדו כתב אישום בעבירות שפורטו, בכפוף לשימוע. חומר החקירה הועבר לב"כ של ליברמן, ובהמשך לכך, לבקשתם, קויים שימוע בעל פה בחודשים ינואר – פברואר 2012, שנמשך באמצעות השלמת טיעונים בכתב, בחודש מאי 2012.
51. בשלב האחרון, לאחר תום הליכי השימוע, הוגשה חוות דעת עדכנית של המחלקה הכלכלית, ביום 31.5.12, שהתייחסה למכלול הטענות שהועלו בשימוע. בנוסף, לאחר שניתן פסה"ד בעניינו של מר אהוד אולמרט (ביום 10.7.12), הוכנה חוות דעת נוספת שהתייחסה להשפעתו על הפרשה דנן. בהמשך לכך, בחודשים האחרונים קיימתי סדרה נוספת של דיונים עם הפרקליטות, שבסיומם גובשה החלטה זו.
52. הנה כי כן, כאמור, בחינת כל פרק זמן בהשתלשלות הטיפול בתיק זה, כשלעצמו, מבהירה כי יש הסבר סביר לפרק הזמן שלקח למשטרה לטפל בתיק ולפרק הזמן שלקח למשרדנו הטיפול בתיק. עם זאת, התוצאה הכוללת היא, כי הטיפול הכולל בתיק ארך זמן ניכר. על כך אני מצר.
53. ודוק. משך הזמן, כשלעצמו, לא היווה שיקול בהחלטתי אם להגיש בתיק זה כתב אישום אם לאו. אולם לא יכולתי שלא להתייחס לנושא זה, ולו רק נוכח טענות רבות שנשמעו בציבור בדבר משך הזמן בו טופל התיק.

סוף דבר

54. לקראת סיום, אבקש להודות לכל חוקרי המשטרה והפרקליטים שעסקו בתיק זה וליווהו לכל אורכו במסירות ובנאמנות. כן אבקש להוסיף מספר מילים בנימה אישית.
55. בסופו של יום, נותר התובע אל מול המסכת הראייתית. עליו לבחון מסכת זו במבט קר, בחינה מדוקדקת ומקיפה. עליו לבחון את מהימנותן של הראיות ולאמוד את סיכוייהן להיכנס בשערי בית המשפט. האחריות להכרעה אם מתקיים סיכוי סביר להרשעה לעולם מצויה על כתפיו של התובע ואין הוא רשאי לגלגל אחריות זו לחצרו של בית המשפט.
56. מטבע הדברים, לנגד עיני הציבור עומדת "השורה התחתונה" ותו לא. על-כן, במקרה דוגמת זה שלפנינו, מתעורר באופן טבעי החשש בדבר מסר מוטעה העלול להתקבל בציבור, לפיו, כביכול, אין התביעה חדורה "רוח קרב" במלחמתה בשחיתות. חשש זה מדיר שינה מעיני. ברם, חשש זה זר בתכלית למלאכת בחינת הראיות. הפסיקה ציוותה את התביעה הכללית כי "מבחן הסיכוי הסביר להרשעה" ינחה את התובע בבחינת דיות הראיות. על סמך מבחן זה, ולאורו בלבד, בחנתי את הראיות שהונחו בפני בתיק זה.
57. בסופו של יום הגעתי לכלל מסקנה כי לא הונחה בפני תשתית ראייתית מספקת לכך ש"טביעות אצבעותיו" של ליברמן בחברות, לאחר תחילת כהונתו כשר, כפי שפורטו בהחלטה,

יהיה בהן כדי להוכיח, ברמה הנדרשת במשפט פלילי, כי לליברמן נותרה זיקה אסורה לחברות. התשתית הראייתית שנפרשה בפני, אינה רציפה, קוהרנטית וברורה דיה כדי לבסס מסקנה אחת ויחידה, לפיה עסקינן בזיקת בעלים מהותית או בזיקה אסורה אחרת לחברות, אותה דאג ליברמן להסתיר מעיני הציבור, המקימה עבירות פליליות של מרמה והפרת אמונים וקבלת דבר במרמה.

58. **בהתחשב בכל אלה, הנני סבור, כי לא מתקיים בתיק זה סיכוי סביר להרשעה בעבירות בהן נחשד ליברמן ויש על כן לסגור את התיק. זאת, למעט בפרשת מינוי השגריר, לגביה החלטתי להגיש כתב אישום.**

59. כעולה מפירוט הדברים בהחלטה, נותרו שאלות ותמיהות לא מבוטלות נוכח ראיות שהצביעו לכאורה על מעורבותו של ליברמן בחברות ועל זיקה פסולה שלו אליהן. למותר להדגיש, כי סגירת תיק פלילי מחוסר ראיות מספיקות, אינה מהווה "תעודת הכשר" ציבורית ואין בה כדי למחוק כליל רישומן של תמיהות אלו. ברם, החלטה זו עוסקת בהיבטים הפליליים של הפרשה. בהעברת מסכת אירועים דרך המסננת הפלילית של בחינת ושקילת ראיות ועדויות, קורה לא אחת שנותרים חשדות וספקות. אלא שאין באלה כדי להוות תחליף לתשתית ראייתית המקימה את "האפשרות הסבירה להרשעה", כנדרש לשם הגשת כתב אישום. כך אירע במקרה דנן ועל כן הוחלט, כאמור, לסגור את התיק.

זוהי איפוא ההחלטה בתחום הפלילי, הנתון לסמכותי. ביחס לתחומים האחרים - יקרא הציבור וישפוט.